

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Omsorgsnämnden i Sandvikens kommun
811 80 Sandviken

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 29 mars 2017 i mål nr 2873-16,
se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hon ska beviljas personlig assistans. Hon anför i huvudsak följande. Kammarrätten konstaterade i mål nr 1166-11 att det är ostridigt att hon tillhör personkretsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och att hon har rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 samma lag. Eftersom hennes hälsa inte har förbättrats, utan till viss grad försämrats, har hennes assistansbehov inte minskat efter kammarrättens bedömning.

Hennes dagliga liv har påverkats mycket sedan den personliga assistansen upphörde i september 2016. Hon har blivit passiviserad eftersom hon blir sittande inomhus. Utevistelse med hjälp av elrullstol kan bara ske sporadiskt eftersom det förutsätter att hon får hjälp med att komma ut och in, att öppna boden och koppla i och ur laddningssladden m.m. Hon kan även bara sporadiskt ägna sig åt bakning och matlagning och kan inte heller delta i andra aktiviteter om hon inte hittar någon som assisterar henne frivilligt. Hon har inte heller kunnat genomföra ordinerat träningsbad på sjukhus, eftersom även det kräver att hon har en assistent med sig i bassängen och som hjälper till vid duschning och av- och påklädning. Även i övrigt har hon bara kunnat träna sporadiskt eftersom det kräver att hon får hjälp med att bli fastspänd och med förflyttningar. Det förhållandet att hon inte har kunnat träna medför att hon har en ständig värk i rygg och arm.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten anser att det finns skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Tillämpliga bestämmelser m.m. framgår av förvaltningsrättens dom.

Frågan i målet är om [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Det är ostridigt att hennes funktionshinder är varaktiga och uppenbart inte beror på normalt åldrande. Avgörande för bedömningen är därför om övriga förutsättningar enligt paragrafen är uppfyllda, dvs. om hennes funktionshinder är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

[REDACTED] har åberopat Kammarrätten i Sundsvalls avgörande den 7 februari 2012 i mål nr 1166-11 till stöd för att hon tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Hennes tidigare beslut om personlig assistans var dock tidsbegränsat. Inför varje ansökan om personlig assistans ska en fullständig utredning ske. I den utredningen är tidigare bedömningar av personkretstillhörighet eller behov av insatser inte bindande. Kammarrättens bedömning i det åberopade avgörandet har därför ingen avgörande betydelse i den nuvarande prövningen av hennes rätt till personlig assistans.

Av utredningen framgår att [REDACTED] behöver viss hjälp för att klara den dagliga livsföringen. Av det utlåtande om hennes hjälpbehov som lämnats efter intervju och observation framgår dock att hon klarar att sköta stora delar av sin hygien, av- och påklädning samt mathållning med enbart begränsad hjälp. Förflyttningar sköter hon med viss hjälp eller endast med stöd i form av tillsyn. Hon har inget behov av hjälp med kommunikation. Mot denna bakgrund anser kammarrätten att hennes funktionshinder inte är så stora och förorsakar sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service att hon uppfyller alla kraven i 1 § 3 LSS. Hon tillhör därför inte lagens personkrets. Överklagandet ska därmed avslås.

Beslutet att meddela prövningstillstånd får enligt 33 § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) inte överklagas. Hur man överklagar beslutet i övrigt, se bilaga B (formulär 1).

Mats Törnered
kammarrättslagman
ordförande

Anders Lind
kammarrättsråd
referent

Carina Ferm Brodén
kammarrättsråd

Reb Kerstinsdotter
kammarrättsfiskal
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN**
Förvaltningsrättsnotarien
Stephanie von Platen

DOM
2017-03-29
Meddelad i Falun

Mål nr
2873-16

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Omsorgsnämnden i Sandvikens kommun
811 80 Sandviken

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omsorgsnämnden i Sandvikens kommuns beslut den 31 maj 2016

SAKEN

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

---

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 188536

Postadress Box 45 S-791 21 Falun	Besöksadress Kullen 4	Telefon 023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se	Telefax 023-383 00 80	Expeditionstid måndag–fredag 08:00-12:00 13:00-16:00
---	---------------------------------	--	---------------------------------	--

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Omsorgsnämnden i Sandvikens kommun (nämnden) beslutande den 31 maj 2016 att avslå [REDACTED] ansökan om personlig assistent enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Som skäl för avslaget angavs i huvudsak att [REDACTED] inte tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS.

[REDACTED] överklagar beslutet och anför i huvudsak följande till stöd för sin talan. Hennes behov av personlig assistent är omfattande. Assistsansbehovet har inte minskat sedan Kammarrätten gjorde sin bedömning i mål 1166-11 den 7 februari 2012. Funktionen i hennes vänstra arm har försämrats över åren och grip- och lyftförmågan är väsentligt sämre idag. Att inte ha personlig assistans skulle innebära en passivering då begränsningarna är mycket stora i vad hon kan göra på egen hand. För att kunna vara någorlunda aktiv behövs en assistent som hennes förlängda arm i linje med intentionerna enligt LSS.

Nämnden vidhåller det överklagade beslutet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

11 § LSS anges i tre s.k. personkretsar vilka personer som omfattas av bestämmelserna om insatser enligt denna lag. Personkretsen i 1 § 3 LSS omfattar personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder än som anges i 1 och 2 och som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Enligt 7 § LSS har personer som anges i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1 - 9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Utredningen visar att [REDACTED] har ett varaktigt funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Frågan är om hennes funktionshinder är så stort och orsakar henne betydande svårigheter i hennes dagliga livsföring och om hon därför har ett omfattande behov av stöd och service som gör att hon omfattas av personkretsen enligt LSS.

För att en persons funktionshinder och hjälpbehov ska anses vara av det kvalificerade slag som krävs för att hon eller han ska höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS krävs att alla angivna rekvisit enligt paragrafen är uppfyllda. Rekvisiten går emellertid inte att helt självständigt bedöma var för sig eftersom de påverkar varandra (jfr prop. 1992/93:159 s. 168).

Av förarbetena till LSS framgår vidare bland annat följande. Funktionshindren ska vara varaktiga, det vill säga inte vara av tillfällig eller mer övergående natur. Kravet på funktionshindrens storlek innebär att de ska ha en sådan karaktär eller omfattning att de starkt påverkar flera viktiga livsområden samtidigt, till exempel boende, fritid eller behov av habilitering eller rehabilitering. Det gäller till exempel om en person till följd av funktionshinder dagligen är mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av en annan persons hjälp för den dagliga livsföringen bland annat i boendet eller för att förflytta sig, meddela sig med andra eller ta emot information. För människor med flera funktionshinder måste den samlade effekten bedömas. Små men flera funktionshinder kan i samverkan verka multiplicerande. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bland annat att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning eller behandling. Det kan också handla om att kunna göra sig förstådd eller att förstå sin ekonomi. Ett omfattande behov av stöd eller service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivning och

läsning, förflyttning med mera. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer (jfr prop. 1992/93:159 s. 55 och 168 f).

██████████ är enligt läkarintyg utfärdat den 22 juni 2016 från ██████████
██████████ förlamad i höger kroppshalva efter sjukdom och är därför rullstolsbunden. Hon har även en nervskada som orsakat mycket nedsatt funktion i vänster hand. ██████████ har goda kognitiva förmågor och deltar aktivt i all planering men kan endast i liten omfattning delta i utförandet av aktiviteter. Av utlåtande från arbetsterapeut ██████████ framgår i huvudsak följande. ██████████ behöver hjälp av en person vid förflyttning inomhus till trapphiss för att kunna förflytta sig mellan övervåning och bottenvåning samt för att komma upp för ramp till toaletten. Hon behöver även hjälp av en person för att öppna ytterdörren då hon inte kan hantera vredet. Hon behöver hjälp i form av tillsyn vid förflyttning från rullstolen på grund av fallrisk. Hon behöver hjälp vid dusch med att tvåla in ben, rygg, fötter och vänster arm. Hon behöver även stöd av en person när hon ställer sig upp och ska tvätta sig nertill. Hon behöver viss hjälp vid påklädning med kompressionsstrumpor, byxor och tröja samt hjälp med att få kläder framlagda. Hon har behov av hjälpmedel för att kunna skriva på datorn. Vid toalettbesök behöver hon hjälp med att knäppa upp knappar och gylf. Hon kan själv ta av sig byxor och gå på toaletten själv. Hon behöver hjälp med att plocka fram och förbereda mat och kan inte laga mat vid spisen. Hon kan själv ta fram lättare produkter från kylskåpet och vid måltider förbereder hon det hon kan, t.ex. skära enkla grönsaker. Hon äter självständigt men behöver hjälp att skära maten. Hon klarar lättare städning men kan inte dammsuga, torka golv eller byta sängkläder. Hon är delaktig i lättare handling tillsammans med en person. Hon kan resa sig upp från liggande till sittande i sängen. Hon kan förflytta sig utomhus självständigt med elrullstol samt sparkar sig fram inomhus i rullstol. Hon har flera fritidsaktiviteter och

behöver då bl.a. stöd av en person vid förflyttning dit och hem samt vid eventuella toalettbesök.

██████████ behöver hjälp i en inte obetydlig omfattning för att klara den dagliga livsföringen vid personlig hygien, kroppsvård, påklädning och mathållning. Enligt förvaltningsrättens mening kan emellertid inte hennes funktionshinder anses vara så stora och förorsaka sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed har hon inte ett omfattande behov av stöd och service som förutsätts för att tillhöra personkretsen enligt i 1 § 3 LSS.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C).

Anders Lidman
rådman

I avgörandet har även nämndemännen Kjell Fröström, Agneta Stjernström och Ann-Margrete Nissdal deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.